

Petrićevac se nalazi na rubu Banje Luke s kojom postupno srasta u jedinstvenu urbanu cjelinu. Samostan je osnovan 1885. god.

Nazočnost franjevacu u ovom dijelu Bosne datira još od srednjega vijeka. Od 14. do 16. st. bilo je ovdje više franjevačkih samostana: Bihać, Bijela Stijena, Bos. Krupa, Greben (Krupa na Vrbasu), Kamengrad, Lijevoče, Obrovac, Otoka i Zvečaj. Turskim osvajanjem ovih krajeva samostani su iščezavali, tako da nijedan nije preživio 16. stoljeće, a većina ih je porušena u prvoj polovici tog stoljeća.

Franjevci su istina djelovali u župnom pastoralu u Bosanskoj Krajini i nakon nestanka spomenutih samostana, ali se mogućnost osnutka novoga samostana ukazala tek sredinom 19. st. Tada su bosanski franjevci odlučili utemeljiti pet novih samostanskih središta, od kojih bi jedno bilo u bosanskokrajiškom području. Kako se to u Krajini tada nije ostvarilo, ponovno se na tome počinje raditi sredinom šezdesetih godina. Kao mjesto budućega samostana odabran je Petrićevac. Temelji nove zgrade postavljeni su 1873. god. Župnik je uselio 1875, a slijedeće godine tu je preseljena franjevačka rezidencija iz Ivanjske. Prilikom borbi 1878. god. zgrada je izgorjela i tom su prigodom uništene i matice. Malo prije toga franjevci su se sklonili u samostan trapista. Do proljeća 1879. stanovali su u ljetnikovcu jednog banjalučkog bega. Potom su se za kratko nastanili u Banjoj Luci. God 1880. započela je izgradnja nove zgrade rezidencije na Petrićevcu, koja je 1882. useljena.

Zgrada je 1884. proširena, a 1885. god. rezidencija je službeno proglašena samostanom. Zbog loše izvedbe samostanska zgrada nije dugo izdržala, tako da su 1887. svi unutarnji zidovi morali biti porušeni i potom iznova sazidani.

God. 1928. franjevci grade novi samostan po projektu arhitekta Katušića, u koji su pod konac iste godine i uselili. Dio samostanskih prostorija bio je u posjedu državnih vlasti od 1945. do 1969. godine. U potresu 1969. god. samostan je teško oštećen da se nije više mogao koristiti. Na njegovu mjestu izgrađen je novi 1975. god. po projektu arhitekta Janeza Fürsta. Samostan je zapaljen u noći od 6. na 7. svibnja 1995. godine. No franjevce ni to nije obeshrabilo. Nastanjuju su u biskupskom ordinarijatu Banjaluci i čim se pružila prilika započinjju obnovu samsotana. Obnovljeni samsotana blagoslovljen je 29. rujna 1997. godine.

Samostan posjeduje knjižnicu sa ca 20.000 svezaka. Od raritetnih rukopisa posebice su vrijedna dva primjerka Kurana: jedan iz 1458. na arapskom jeziku, a drugi iz 17. stoljeća, također na arapskom, ali i sa interlinearnim prijevodom na turski. Knjižnica čuva gotovo trideset naslova periodičnih publikacija s konca 19. i prve polovice 20. stoljeća.

Od arhivske građe najvrednije su matične knjige župe Ivanjska (najstarije su iz druge polovice 18. stoljeća).

Samostan ima veći broj umjetničkih djela od kojih je vrijedno spomenuti sliku Madona s Kristom nepoznatog venecijanskog majstora iz 17. stoljeća, sliku sv. Ane i Joakima s Marijom i franjevačkim svecima iz 18. stoljeća, te nekoliko djela iz novijeg vremena: Gabrijela Jurkića, Karla Afana de Rivere, Affana Ramića, Ljube Laha, nade Pivac, i dr.

Prvotna crkva izgrađena je 1884. god. U prvoj polovici devedesetih godina izgrađen je zvonik i nabavljeno zvono (124 kg, 1893), a početkom našega stoljeća postavljeni su oltari. 1930-31. g. izgrađena je nova crkva po projektu arhitekta Katušića s dva zvonika. Odmah su po završetku radova pozvani slikari udruženja Ars sacra iz Praga, koji su pod vodstvom Franje Martinya oslikali crkvu za pet i pol mjeseci. Nabavljena su još tri zvana: jedno 1932. god. (oko 500 kg), a druga dva 1935. god (160 i oko 700 kg). Naručene su također i orgulje od graditelja Brandta iz Maribora.

Nakon što je crkva stradala u razornom potresu 1969. godine, izgrađena je nova 34,65x22,60 m) 1973-74. po nacrtima arhitekta Janeza Fürsta. Crkva je bila uspješno moderno zdanje. Njezin unutarnji prostor je u isto vrijeme i funkcionalan i skladan. Oltar, kao središnje mjesto u crkvi, povezivao je ostale dijelove crkvenog prostora, u koji je uključena i amfiteatarski projektirana galerija. Ispod crkve nalaze se dvije vjeronaučne dvorane (17x15 m; 7,20x7 m) i drugi korisni prostor. Godine 1984. izgrađen je zvonik.

U novije vrijeme crkva je obogaćena s nekoliko umjetničkih djela, koja ovom sakralnom prostoru daju novu dimenziju. Slikar ?uro Seder naslikao je 1987. god. na pobočnim zidovima postaje križnoga puta (al secco), kojima na početku stoji Molitva u Getsemaniju, a na kraju Uskrsnuće. Postaje su rađene u frizu visine 125 cm. U ovaj niz tematski se uklapaju i dva brončana reljefa kipara Mile Blaževića: Posljednja večera i Duhovi (120x180) iz 1988. godine. Seder je izradio i nacрте za dva vitraila: na jednom je Stigmatizacija Sv. Franje i Sv. Franjo s gubijskim vukom, a na drugom Pjesma stvorova (487x180 cm, 1989). Tabernakul je izveden po zamisli arhitekta Danila Fürsta (1984): jednostavan kameni stup sa svetohraništem u kapitelu. S dviju strana tabernakula predviđeni su kipovi Majke Božje i Sv. Ante.

Na žalost, nakon paljenja samostana i podmetanja eksploziva pod crkvu i toranj, u noći od 6. na 7. svibnja 1995. godine, od crkve i tornja ostala je samo gomila betona i željeza. Re ruševine raščišćene su tek u proljeće 2003., pred dolazak pape Ivana Pavla II u Banja Luku, koji je 23. lipnja 2003. godine, pred više od 50.000 vjernika, slavio Misu i proglasio blaženim Banjalučanina Ivana Merza.

Franjevci, kako je već pripomenuto, pastoriziraju krajiške katolike i nakon što su u 16. st. porušeni svi samostani. Na području petrićevačke župe u 17. i početkom 18. st. postojala je župa Motike. Prema jednom izvješću iz 1673. god. tu nije bilo tada ni župne kuće ni crkve, dok je 700 katolika nastanjivalo taj kraj.

Poslije Bečkog rata koncem 17. st., od 13 katoličkih župa preostale su samo dvije: Banja Luka i Motike. Sjedište banjalučke župe bilo je neko vrijeme u Rakovcu. Godine 1736. župno je sjedište iz Banje Luke preneseno na Petrićevac. Tu je tada postojala mala kućica za župnika i drvena kapelica sa slikom Bl. Dj. Marije. God. 1737, kao izravna posljedica rata, župa je prestala postojati, a kapela i župna kuća su porušene. Malobrojne katolike pastorizirao je franjevac iz Ivanjske. God. 1742. ponovno je uspostavljena župa na Petrićevcu, a tu se sjedište župe nalazi i god. 1761. God. 1787. ne spominje se rezidencija na Petrićevcu. Početkom 19. st. sjedište župe je u Rakovcu odakle se pastorizira i Banja Luka. God. 1859. uspostavljaju se odijeljene župe Banja Luka i Petrićevac. Sjedište petrićevačke župe ostalo je u Rakovcu, kao mjesnoj kapelaniji, do 1875. godine, kada je konačno preneseno na Petrićevac.

Broj vjernika u župi kretao se tijekom vremena ovako: 1761. god. 730 katolika, 1813: 1.279,

1877: 2.233, te 1935: 5.868. Dijelovi petrićevačke župe su odvojeni kod formiranja župa Barlovci, Delibašino Selo, Budžak i Motike.

Župa Petrićevac imala je 1991. 3.378 (1974: ca 8.500) a danas ima oko 400 vjernika. Nju tvore slijedeća naselja: Petrićevac, Budžak, Novakovići, Paprikovac, Rakovac, Rosulje, Šargovac i Vujnovići.

U župi se nalazi kapela u selu Vujnovićima, koja je mogla primiti do 200 osoba, te dvije manje kapele u selima Šargovac i Novakovići. Sve tri kapele su 1995. godine potpuno uništene. U župi se nalaze tri groblja u kojima postoje i kapelice.